

Liikkuva sairaala LiiSan kokemuksia päivystyspalveluiden viemisestä ikäihmisten kotiin

Pauliina Broman

Liikkuva sairaala eli LiiSa on yksi GeroMetron kauden 2018-2020 päivystyksellisten tilanteiden kehittämistehtävistä. LiiSan avulla on lähdetty ratkaisemaan kotona tai hoivakodeissa tapahtuvia akuutteihin tilanteisiin liittyviä haasteita. LiiSa on saanut vuonna 2019 Espoon kaupungin innovaatiopalkinnon ja Laatukeskuksen kunniamaininnan.

Blogia varten haastattelin osastonhoitaja Susanna Mäntyniemeä sekä yksikössä työskentelevää sairaanhoitaja Soili Huuskoa tarkemmin LiiSan toiminnasta ja käytännön työskentelystä sekä siihen liittyvistä haasteista ja onnistumisista.

Tavoitteista toiminnaksi

LiiSan toiminnan tavoitteena on pyrkiä välttämään turhia päivystyskäyntejä, jotka pystytään hoitamaan myös asiakkaan kotona, hyödyntäen päivystyksellisen potilaan arviointiin erityiskoulutettuja sairaanhoitajia. Toiminta on aloitettu maaliskuussa 2019 ja tällä hetkellä se palvelee Espoossa ja Kauniaisissa asuvia pitkäaikaishoidon ja joidenkin palvelutalojen asukkaita, kotihoitoon asukkaita, sekä kehitysvammaisten Espoon kaupungin asumisyksiköiden asukkaita.

Mäntyniemen mukaan LiiSan toiminnan peruslähtökohta on ollut ennen kaikkea inhimillinen. Tavoitteena on, että asiakas saa ajantasaista ja turvallista hoitoa ajallaan. Toiminnan avulla on pystytty myös välttämään ikääntynyttä kuormittavia siirtoja ja päivystyskäyntejä. Tämän lisäksi Mäntyniemi toi esille myös yhteiskunnalliset tavoitteet liittyen resurssien parempaan ohjautumiseen.

Huusko kertoo työn olleen mielekästä ja viihtyisää. Hän kertoo LiiSan toiminnan vakiintumisen ja luottamuksen kasvun myötä saaneensa positiivista palautetta työstään niin asiakkailta, omailta kuin yhteistyötahoilta. Hän kokee omalta osaltaan pystyneensä parantamaan vanhuspalveluiden laatua, kun asiakkaita on pystytty hoitamaan kokonaisvaltaisemmin kotona.

Mäntyniemen mukaan päivystyskäyntien määrä on vähentynyt ja potilaat ovat ohjautuneet paremmin oikean hoidon piiriin. Tähän pääseminen on kuitenkin vaatinut jatkuvaa toiminnan kehittämistä sekä haasteisiin reagoimista.

Toiminta vaatii jatkuvaa kehittämistä

Pyysin Mäntyniemeä ja Huuskoa kertomaan, mitä erityistä he haluaisivat nostaa esille liittyen LiiSan toimintaan ja mitä onnistumisia sekä oivalluksia he haluaisivat jakaa myös muille kunnille. Tähän liittyen Mäntyniemi korosti, että mainitut asiat ovat toimineet Espoossa halutulla tavalla, mutta jokainen kunta toteuttaa päivystyksellisten tilanteiden toimintaa omille lähtökohdilleen parhaiten sopivalla tavalla. Kyseisistä huomioista on kuitenkin mahdollista poimia jotain osaksi omaa toimintaa.

LiiSan toiminta aloitettiin vakioimalla tiettyjä toimintamalleja liittyen yhteydenottoihin puhelimitse, kotikäyntien protokollaan sekä hoitotarvikkeisiin, mikä oli tarpeellista mahdollisimman yhtenäisen ja johdonmukaisen toiminnan kannalta.

Alussa yhteydenottojen suuri määrä yllätti, mikä vaati toiminnan rajaamisen tarkentamista ja prosessien hiomista. Toiminnan rajaaminen akuuttiin hoitoon oli välttämätöntä myös LiiSan tämänhetkisten resurssien ja logististen haasteiden puolesta. Myös hoitotarvikkeiden kulumisen määrä yllätti, koska kotona tapahtuva työ vaatii jo hygienian kannalta erilaista huomiointia sairaalaan verrattuna. Pitkäaikaishoidossa ja kotihoidossa toteutettavan ennakoivan ja suunnitelmallisen hoidon toteuttamisen merkitys ei ole vähentynyt LiiSan toiminnasta huolimatta, vaan pikemmin esimerkiksi omalääkärin rooli on korostunut.

Huusko kertoo, että yhteistyöhön panostaminen on ollut tärkeää toiminnan kannalta. Aluksi kotikäyntejä tehtiin enemmän, mutta osaamisen kehittyessä huomattiin, että osa käynneistä voidaan suorittaa myös puhelinohjauksena tai kiireettömissä tapauksissa asiakkaan omalääkärin kautta.

Toiminnan arviointi

Toimintaa on kehitetty jatkuvan arvioinnin kautta. Tilastointi on ollut toiminnan analysoinnin kannalta olennaista, vaikka se on voinut tuntua ajoittain raskaaltakin. Tilastojen mukaan päivystyskäynnit ovat vähentyneet ja useimmin potilaan jatkohoito- paikkana on oma hoivakoti tai annetaan puhelinohjausta.

LiiSa:ssa on pidetty säännöllisesti moniammatillisia case -kouksia, jotka Huusko ja Mäntyniemi kokevat tärkeiksi yhteisten toimintatapojen kehittämisen sekä työntekijöiden tuen kannalta. Haastavista tilanteista on täytynyt keskustella yhdessä, jotta kaikki tahot toimivat myös juridisesta näkökulmasta samalla tavoin.

Työntekijöiden osaaminen toiminnan ydin

Kysyttäessä erityishuomioista, Mäntyniemi nosti yhdeksi toiminnan kannalta olennaiseksi asiaksi työntekijöiden rekrytoimisen kotisairaalaan LiiSan toimintaan. Kotisairaalan työntekijöillä on ollut jo valmiiksi kokemusta kotona tapahtuvasta hoitotyöstä ja monipuolista hoitotyön osaamista. Tämä on myös mahdollistanut toiminnan varmistamisen henkilöstön puutostilanteissa, kun sijaiset ovat olleet kotisairaalan työntekijöitä. Ennen toiminnan aloitusta LiiSan työntekijät tutustuivat muun muassa päivystyksen toimintaan, mikä on ollut hyödyllistä yhteistyön kannalta.

Poikkeustilanteessa yhteistyö on tärkeää

Kysyin myös, miten ihmisten arkeen vaikuttanut koronavirustilanne näkyy LiiSan toiminnassa. Mäntyniemen mukaan LiiSa on ottanut koronanäytteitä omilta asiakasryhmiltään, mutta se on ollut myös merkityksellinen neuvoa, apua sekä tukea antava taho pitkäaikaishoidon ja kotihoiton työntekijöille uudessa tilanteessa. Toiminnan avulla pystytään omalta osaltaan ehkäisemään tartuntojen leviämistä välttämällä päivystyskäynnit ja aloittamalla eristys suoraan hoivakodeissa. Mäntyniemi korostaa, että työntekijöiden työ pyritään toteuttamaan mahdollisimman turvallisesti ja asianmukainen suojautuminen mahdollistaen.

LiiSan nykyinen toiminta on osa kaksivuotista pilottia, mutta tulevaisuudessa suunnitelmassa on vakinaistaa LiiSan toiminta. LiiSa on yksi hyvä esimerkki uuden toiminnan innovoinnista ja keulusta. Onkin mielenkiintoista nähdä, mihin suuntaan toiminta kehittyy ja miten tulevaisuuden haasteet sitä jatkossa muokkaavat.

Kirjoittaja Pauliina Broman on terveystieteiden maisteriopiskelija Jyväskylän yliopistosta.